

MINISTERSTVO VNITRA

Poradní sbor náměstka ministra vnitra pro státní službu
k zákonu o státní službě

Závěr č. 25

**ze zasedání poradního sboru náměstka ministra vnitra pro státní službu k zákonu
o státní službě ze dne 14. září 2018**

Vyživovaná osoba podle § 48 odst. 3 zákona o státní službě

I. Vyživovanou osobou je osoba, vůči níž je státní zaměstnanec povinen výživou.

II. Označení osoby za vyživovanou osobu není podmíněno faktickým poskytováním výživy.

II. Neschopnost sám se živit není obecným (hmotněprávním) předpokladem pro existenci vyživovací povinnosti, nýbrž je předpokladem pouze u některých jejích druhů. Manžel (manželka), neprovdaná matka (po dobu dvou let od narození dítěte) a registrovaný partner mají status vyživované osoby bez ohledu, zda jsou schopni se sami živit, či zda mají vlastní příjem. Naopak neschopnost sám se živit u rozvedeného manžela, rodiče, dítěte, potomka, předka či bývalého partnera, obecným předpokladem je.

Odůvodnění

Poradní sbor náměstka ministra vnitra pro státní službu k zákonu o státní službě se zabýval výkladem pojmu vyživovaná osoba podle § 48 odst. 3 zákona o státní službě.

Podle § 48 odst. 3 zákona o státní službě ode dne zproštění výkonu služby na základě usnesení o zahájení trestního stíhání nebo z důvodu vazby, přísluší státnímu zaměstnanci plat ve výši 50 % jeho měsíčního platu, nejméně však ve výši minimální mzdy podle jiného zákona; tato část platu se zvýší o 10 % jeho měsíčního platu na každou státním zaměstnancem vyživovanou osobu, nejvýše však do výše 80 % jeho měsíčního platu. Vyživovanou osobou se rozumí osoba, které státní zaměstnanec výživu poskytuje nebo je povinen poskytovat. Ode dne zproštění výkonu služby na návrh kárné komise přísluší státnímu zaměstnanci plat ve výši 80 % jeho měsíčního platu.

Uvedené ustanovení zákona o státní službě reaguje zkrácením platu na situaci, kdy státní zaměstnanec fakticky nevykonává službu. Zároveň však stanovením platu ve zkrácené výši zajišťuje sociální ochranu státního zaměstnance a stanovením úpravy zvýšení zkráceného platu zajišťuje sociální ochranu i (případně) státním zaměstnancem vyživovaných osob.

Ačkoliv zákon o státní službě definici tzv. vyživované osoby obsahuje, bližší vymezení okruhu těchto osob je třeba dovodit ze zvláštních zákonů.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský zákoník“), rozlišuje výživné mezi manžely (§ 697), výživné rozvedeného manžela (§ 760 a násl.), vzájemnou vyživovací povinnost mezi rodiči a dětmi (§ 910 a násl.), vzájemnou vyživovací povinnost mezi předky a potomky (§ 910 a násl.), výživné a zajištění úhrady některých nákladů neprovdané matce (§ 920). Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o registrovaném partnerství“), rozlišuje vyživovací povinnost mezi partnery (§10) a vyživovací povinnost po zrušení partnerského soužití (§ 11).

Přestože zákon o státní službě, občanský zákoník a zákon o registrovaném partnerství používají pojmy vyživovací povinnost, výživa a výživné, tyto pojmy nejsou v zákonech nijak definovány. S přihlédnutím k užití těchto pojmů např. (pouze) v nadpisu některých ustanovení („výživné mezi manžely“, „vyživovací povinnost“ „vyživovací povinnost mezi partnery“) a s přihlédnutím k obsahu těchto ustanovení¹ je zřejmé, že tyto pojmy jsou zákonodárcem užívány často ve shodném významu (promiscue).

Z hlediska obsahu právní úpravy jednotlivých druhů vyživovací povinnosti lze dovodit, že vyživovací povinnost vyplývá přímo ze zákona, přičemž k určení konkrétní výše výživného dochází na základě dohody, popř. soudním rozhodnutím v návaznosti na dobrovolné neplnění ze strany povinného nebo uspořádání poměrů (např. po rozvodu). Výživa potom představuje samotný obsah vyživovací povinnosti např. v podobě poskytnutí stravy, oblečení, bydlení, nákladů na přípravu na budoucí povolání, léčebných a kulturních výloh apod.).

---

¹ Podle § 697 odst. 1 občanského zákoníku mají manželé vzájemnou vyživovací povinnost v rozsahu, který oběma zajišťuje zásadně stejnou hmotnou a kulturní úroveň. Vyživovací povinnost mezi manžely předchází vyživovací povinnosti dítěte i rodičů. Podle § 910 odst. 1 občanského zákoníku mají předci a potomci vzájemnou vyživovací povinnost. Podle § 10 zákona o registrovaném partnerství mají partneři vzájemnou vyživovací povinnost.

V praxi je často řešena otázka, zda vyživovanou osobou je osoba vyživovaná fakticky, nebo zda jde o osobu, vůči níž je státní zaměstnanec povinen výživou.

Označení vyživovaná osoba přísluší podle zákona o státní službě toliko osobě, které státní zaměstnanec výživu poskytuje, nebo osobě, které je povinen výživu poskytovat.

V tomto ohledu lze mít za to, že v případě osoby, které státní zaměstnanec výživu fakticky poskytuje, se jedná zároveň o osobu, které je státní zaměstnanec povinen výživu poskytovat (ačkoliv to takto explicitně zákonem stanoveno není). V opačném případě (při poskytování výživy a neexistenci vyživovací povinnosti) by za vyživované osoby mohly být označovány rovněž osoby, kterým státní zaměstnanec (např. na základě dobročinnosti) poskytuje plnění (kvalitativně a kvantitativně odpovídající výživě), ač k tomu není podle zákona povinen [např. sourozenci, úplně cizí lidé (adopce na dálku) apod.]. Za takových okolností by výživa nebyla odvozena od vyživovací povinnosti, ale existovala sama o sobě.

Vyživovanou osobou je třeba rozumět i osobu, kterou státní zaměstnanec fakticky nevyživuje, ale je k její výživě povinen na základě vyživovací povinnosti stanovené v občanském zákoníku nebo v zákoně o registrovaném partnerství, bez ohledu na důvod neplnění vyživovací povinnosti (např. nedostatek příjmů státního zaměstnance, skutečnost, že popř. státní zaměstnanec nechce výživu poskytovat, skutečnost, že příjem vyživované osoby je vyšší než příjem státního zaměstnance, apod.). Oprávněná osoba má tudíž status vyživované osoby bez ohledu, zda státní zaměstnanec svou vyživovací povinnost plní či neplní. Opačný přístup - podmiňující zvýšení měsíčního platu státního zaměstnance faktickým plněním vyživovací povinnosti - by nevytvářel předpoklady potřebné k plnění vyživovací povinnosti v budoucnu. Ostatně i v případě právní úpravy zanedbání povinné výživy (§ 196 trestního zákona) není primárním cílem případná sankce, nýbrž zajištění výživy či zaopatření oprávněných osob.

V této souvislosti bývá často řešena otázka, zda povinnost státního zaměstnance poskytovat výživu je podmíněna neschopností oprávněného sám se živit (zpravidla nemá-li vlastní příjem).

Z komparace právních úprav vyživovací povinnosti vyplývá, že neschopnost sám se živit není obecným (hmotněprávním) předpokladem pro existenci vyživovací povinnosti, nýbrž je předpokladem pouze u některých jejích druhů.

Předpoklad neschopnosti oprávněného sám se živit není zákonodárcem vyžadován v případech úpravy výživného mezi manžely, výživného a zajištění úhrady některých nákladů neprovdané matce a vyživovací povinnosti registrovaných partnerů. Z toho vyplývá, že manžel (manželka), neprovdaná matka (po dobu dvou let od narození dítěte) a registrovaný partner mají status vyživované osoby bez ohledu, zda jsou schopni se sami živit, či zda mají vlastní příjem.

V případech úpravy výživného rozvedeného manžela, vzájemné vyživovací povinnosti mezi rodiči a dětmi, vzájemné vyživovací povinnost mezi předky a potomky a vyživovací povinnosti po zrušení partnerského soužití je naopak třeba zkoumat, zda rozvedený manžel, rodič, dítě, potomek, předek či bývalý partner je schopen sám se živit. Tím nejsou dotčeny případy, kdy je výživné přiznáno soudem².

---

² § 762 občanského zákoníku, § 11 odst. 2 zákona o registrovaném partnerství